

УДК: 687.016:7.012+72.04

КУЛЯБКО Д.І., НІКОЛАЄВА Т.І.

Київський національний університет технологій та дизайну

ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СЮРРЕАЛІЗМУ В ОБРАЗО- ТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ ТА АРХІТЕКТУРІ ДЛЯ РОЗРОБКИ СУЧАСНОЇ КОЛЕКЦІЇ ЖІНОЧОГО ОДЯГУ

У статті досліджено зв'язок мистецьких напрямків сюрреалізму, виявлено художньо-композиційні особливості цього напрямку, а також можливість їх використання в проектуванні максимально комфортного та естетично привабливого одягу для жінок.

Ключові слова: *художня течія, мистецтво, дизайн, сюрреалізм, живопис, архітектура, плинність, пластичність, декорування.*

RESEARCH OF ARTISTIC AND COMPOSITIONAL CHARACTERISTICS OF SURREALISM IN VISUAL ART AND ARCHITECTURE FOR WOMEN'S CONTEMPORARY FASHION DESIGN

KULIABKO D.I., NIKOLAYEVA T.I.

Kyiv National University of Technologies and Design

The paper explores the relationships within surrealism art trends, exposing its art and compositional characteristics, as well as suggesting the possibility of their application in comfortable and aesthetically attractive women's apparel design.

Keywords: *art movement, art, design, surrealism, visual art, architecture, fluctuation, plasticity, decoration.*

Вступ. Прискорена ритмом сучасного життя, людина через непомірне навантаження та напругу, нерідко, втрачає емоційну рівновагу. Одним із способів позбутися стресових факторів є досягнення позитивних емоційних реакцій за допомогою такого чиннику впливу, як візуальне сприйняття. Сучасний дизайн все частіше розглядають не тільки як функціональне мистецтво, але й як мистецтво візуального впливу. Дуже часто дизайнер черпає натхнення вивчаючи та розглядаючи культуру та мистецтво, як надбання людства. В результаті виходять унікальні витвори – гармонійні та духовно насичені. Найважливіше місце серед образотворчих мистецтв, традиційно, займає живопис. Він має чудову властивість створювати на площині неймовірно достовірну ілюзію глибини простору, передавати нюанси сонячного світла, гармонійно поєднувати художню виразність образів з їх реалістичністю. Площина полотна – це світ самого художника, яким він щедро ділиться з глядачем. Світ його душі, фантазії та переживань. Живопис – найяскравіша форма самовираження людини. По історії розвитку живопису можна прослідкувати історію еволюції людства. Живопис не просто копіює життя але віддзеркалює емоційність, апелює до наших

відчуттів, змушує співчувати, змінюючи нас самих та наше життя [1].

Постановка завдання: Використання літературно-аналітичного та предметно-аналітичного методів дослідження; проведення соціологічного дослідження (анкетування); проведення морфологічно аналізу та синтезу форм, з метою розробки максимально комфортного та естетично привабливого одягу для жінок.

Результати дослідження. Основним питанням для людини, сьогодні, стає час – швидкість плину, нестача, метушня. Якщо розглядати світове мистецтво – найяскравіше плинність часу відображено в роботах сюрреалістів (художників, архітекторів, скульпторів). Загальні особливості сюрреалізму, художнього напрямку початку 1920-х рр. XX ст. – фантастика абсурду, алогізм, парадоксальні поєднання форм, зорова нестійкість, мінливість образів тощо. Головною метою сюрреалістів було через несвідоме піднятися над обмеженістю як матеріального, так і ідеального світу, продовжити бунтарство. Художники цього напрямку прагнули створювати на своїх полотнах реальність, що не відображала дійсність, підказану підсвідомістю, але, часом, створювали й відразливі образи. Цікаві знахідки сюрреалістів – оптичні ілюзії, що

дозволяють бачити на одній картині два різні зображення. Тому твори сюрреалістів викликають найскладніші асоціації і в нашому баченні можуть бути пов'язані як зі злом, так і з добром. Страхітливі бачення, буйство і смиренність, відчай і віра – ці почуття в різних варіантах проступають у творах сюрреалістів, активно впливаючи на глядача. При всій цій абсурдності і, навіть, певній кумедності деяких творів сюрреалізму, вони здатні стимулювати свідомість, будити асоціативну уяву. Сюрреалізм представляв собою суперечливе художнє явище, що значною мірою пояснює широку орбіту його поширення. Багато художників, згодом відмовилися від сюрреалістичних поглядів, пройшли через нього (П. Пікассо та ін.). До сюрреалізму відносилися поети Ф. Лорка, П. Неруда, іспанський режисер Л. Бунюель [2–4].

У живопису сюрреалізм розвивався за двома напрямками. Одні художники вводили несвідомий початок в процес створення живописних полотен, в яких переважали вільно текучі образи, довільні форми, що переходять у абстракцію (М. Ернст, Ж. Міро, Ж. Арп). А другий напрям, очолював Сальвадор Далі, який ґрунтувався на ілюзорній точності відтворення ірреального образу, що виникає в підсвідомості. Його картини відрізняються від картин інших художників, точною передачею світлотіні, перспективи, що характерно для живопису. Глядач, піддаючись переконливості ілюзорного живопису, втягується в лабіринт обманів і нерозв'язних загадок: тверді предмети розтікаються, щільні набувають прозорість, несумісні об'єкти скручуються і вивертаються, масивні предмети набувають невагомості, і все це створює образ неможливий в реальності. Далі захоплювався роботами футуристів, помітний вплив на його творчість мали роботи кубіста Пабло Пікассо та книги Зигмунда Фрейда. Невід'ємною тематикою картин Сальвадора були: руйнування, тління, смерть, дуже важливим був світ сексуальних переживань людини [3–5].

Цікавим був прояв фантастичного, дещо містичного бачення форм одного із самих відомих засновників модерну в архітектурі – Антоніо Гауді. Об'ємно-просторові споруди архітектора мали незвичну пластичну форму. Зазвичай, не одразу зрозуміло, як саме кріпляться конструкції, з якого матеріалу вони побудовані. Подібний принцип архітектурної побудови вперше з'явився саме в творчості Гауді, мистецьки прийоми якого відбилися пізніше в роботах художників-дадаїстів, кубістів і сюрреалістів. Особливе значення в творчому методі іспанського майстра має такий прийом, як використання гіперболічних

параболоїдів, гіперболоїдів і гелікоїд. Насправді, за такими складними назвами ховаються досить прості для сприйняття форми. Гіперболічним параболоїдом називається геометрична просторова фігура, яка утворюється при ковзанні прямої по двом іншим, непаралельним прямим в просторі. При цьому направляючі прямі виявляються паралельними. Гіперболоїд - це тіло, що отримується при обертанні гіперболи навколо її осі (уявної або дійсної). Гелікоїд (гвинтова поверхня) утворюється рухом прямої, що обертається навколо перпендикулярної до неї осі і, одночасно, поступально рухається в напрямку цієї осі, причому швидкості цих рухів пропорційні. Подібні просторові фігури і стали основою художнього методу, розробленого Антоніо Гауді у поєднанні з об'єктами живої природи. При цьому архітектор не просто копіював біологічні форми, а й видозмінював їх, запозичуючи у природи геометричну форму і геометричний принцип будови [5–7].

В процесі дослідження першочерговим є визначення наявності споживацького попиту, шляхом проведення анкетування орієнтовної групи споживачів. Важливим було виявлення питання актуальності предмета дослідження, а саме зацікавленості споживача мистецьким напрямком сюрреалізм та творчої інтерпретації мотивів мистецтва та архітектури цього напрямку в моделях одягу.

Визначення сучасних тенденцій, напрямків в дизайні жіночого одягу та кореляція з предметом дослідження. Всі передумови до виникнення нових трендів з'являються внаслідок подій, що відбуваються в світі, тож можна стверджувати, що ми самі створюємо прообрази для виникнення дизайнерських ідей. Нові концепції моди не виникають раптово, а розвиваються під впливом навколишнього середовища і його безкінечних змін. Особливу увагу слід звернути на те, що втілення саме жіночних образів буде вдало інтерпретуватись дизайнерами у витончених шикарних та сучасних елегантних формах. Головним прообразом для створення нових моделей одягу стане андрогенний тип зовнішності, який чарує струнким витягнутим силуетом. Надихатимуть поєднання класичного і футуристичного стилів, варіації багат шаровості поверхонь. Актуальними принтами майбутнього сезону стануть складні пластичні вигини і опуклі фактурні візерунки [8].

За результатами обробки анкет опитування сформовано дизайн-концепцію колекції. Для визначення тектонічних ознак форми та пошуку

декоративного наповнення виробів, що проектується, визначено хід та поетапність використання методів дослідження. Виконано, за допомогою фільтрів графічного редактора Adobe

Photoshop, поетапне перетворення (узагальнення) зображень з картин художників-сюрреалістів. Виявлено характер пластики ліній та масштабно-пропорційних співвідношень ліній – пляма (рис. 1).

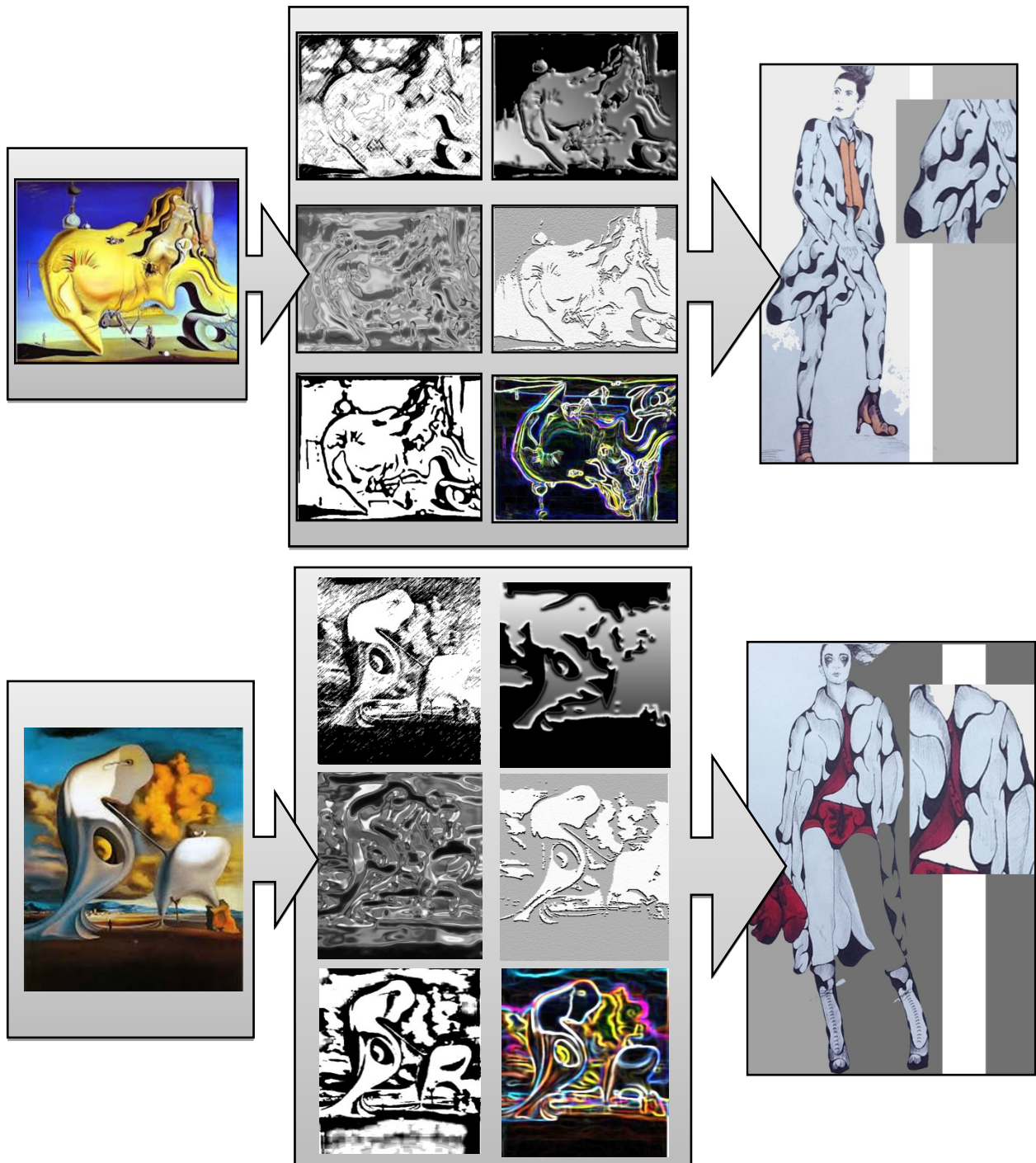

Рис. 1. Пошук пластики форми та декоративного наповнення моделей

Оскільки, мистецтво сюрреалізму передавало емоційну виразність за допомогою візуального бачення та оптичних ілюзій, важливим етапом роботи є вибір кольорової гами та урахування психоемоційного сприйняття кольорових співвідношень. Проаналізовано відсоткове співвідношення кольорів в роботах художників

сюрреалістів. Шляхом роздроблення кольорів по «сітці» (фільтр графічного редактора Adobe Photoshop) та поетапного узагальнення суміжних клітин подібних кольорів сітки, виявлено переваги або наявність кольору у відсотковому співвідношенні. Сформовано ряд основних та додаткових кольорів колекції одягу (рис. 2).

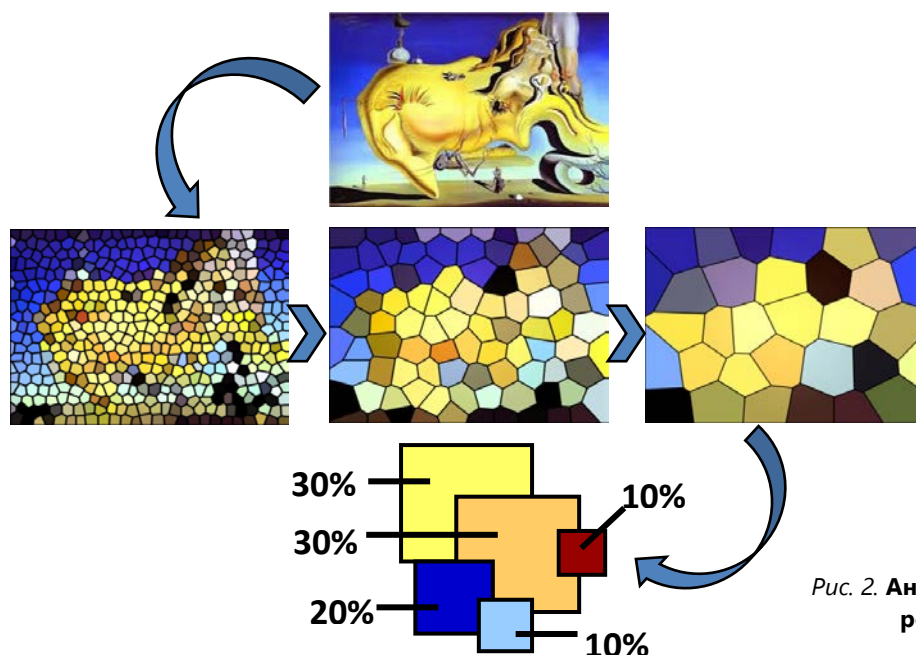

Рис. 2. Аналіз співвідношення кольорів в роботах сюрреалістів

Результати дослідження втілено у розробку сучасної колекції жіночого молодіжного одягу. Отримані нові рішення конструктивної будови форми та поєднання із засобами декорування, графічними прийомами та кольором, для

проектування сучасної колекції жіночого одягу (рис. 3). Колекцію моделей жіночого молодіжного одягу за мистецьким напрямком сюрреалізм виконано в матеріалі та представлено на XVI Міжнародному конкурсі «Печерські каштани».

Рис. 3. Пропозиції творчо-образного ескізного рішення колекції

Висновки. Сюрреалісти, в своїй творчості, звернулись до питань, які були і завжди залишаються актуальними для різних сфер досліджень – філософії, мистецтва або точні науки. Їх унікальність полягає, перш за все, в суб'єктивному баченні та відображенні надреальності. У художньому плані сюрреалісти були такі плідні, що їх діяльність, так чи інакше відбилася у всіх наступних художніх течіях і видах мистецтва.

В процесі дослідження знайдено зв'язок між мистецьким напрямком сюрреалізм, пластичними формами об'ємно-просторових споруд поч. ХХ ст. та сучасними тенденціями в дизайні одягу. Виокремлено та узагальнено основні художньо-композиційні характеристики предмету дослідження: пластичність ліній, просторовий розвиток форм, динамічність, приглушені відтінки і поєднання кольорів. Запропоновано нові способи декоративного оздоблення виробів з урахуванням вищезазначених характеристик.

Список використаних джерел

1. Мировая живопись: От Джотто до Пикассо / Сост. И.Г. Мосин, И.И. Мосин. – СПб.: ООО СЗКЭО «Кристалл»; М.: Ониск, 2007. – 320 с.
2. Смолин А.А. Сюрреализм как квинтэссенция реального и сверхреального: автореферат дис. ... канд. филос. наук: 17.00.09 / Артем Александрович Смолин; Алт. гос. ун-т. – Барнаул, 2005. – 20 с.
3. Клингсёр-Лерой К. Сюрреализм / Катрин Клингсёр-Лерой; Ута Гросеник (ред.); Пер. с англ. А.В. Гусевой. – М.: Арт-Родник, 2005: Отпеч. в Германии. – 95 с.
4. Сальвадор Дали: XX век глазами гения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dali-genius.ru>.
5. Антонио Гауди. Сальвадор Дали / Текст Л. Боне, К. Монте; Пер. с англ. С.И. Козловой, Е.Л. Козловой. – М.: АРТ-РОДНИК, 2004; Отпеч. в Словакии. – 95 с.
6. Криппа М.А. Антонио Гауди (1852–1926). О влиянии природы на архитектуру / М.А. Криппа; Пер. с нем. Р.Г. Секачев, Н.Д. Картунова. – М.: ТАСЧЕН/АРТ-РОДНИК, 2004; Отпечатано в Германии. – 96 с.
7. Творческие принципы и особенности художественного метода Антонио Гауди [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.e-reading.club/chapter.php/73825/5/Hvorostuhina_-_Shedevry_Gaudi.html.
8. Сюрреализм в дизайне одежды и аксессуаров [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.livemaster.ru/topic/76333-surrealizm-v-dizajne-odezhdy-i-aksessuarov>.

References

1. Mirovaia zhivopis: Ot Dzhotto do Pikasso [World painting: From Giotto to Picasso] (2007). Compilers I.G. Mosin, I.I. Mosin. St. Petersburg: Kristall; Moscow: Oniks. 320 p. [in Russian].

2. Smolin, A.A. (2005). Siurrealizm kak kvintessentciia realnogo i sverkhrealnogo: avtoreferat dis. ... kand. filos. nauk: 17.00.09 [Surrealism as the quintessence of the real and the superreal: Abstract of the Dissertation]. Barnaul: Altai State University. 20 p. [in Russian].
3. Klingser-Leroi, K. (2005). Siurrealizm [Surrealism]. Uta Grosenik (ed.). Translation from English A.V. Guseva. Moscow: Art-Rodnik, 2005: Printed in Germany. 95 p. [in Russian].
4. Salvador Dali: XX vek glazami geniia [Salvador Dali: XX century through the eyes of a genius]. Retrieved from: <http://www.dali-genius.ru> [in Russian].
5. Bone, L., Montes, K. (2004). Antonio Gaudi. Salvador Dali [Antonio Gaudi. Salvador Dali]. Translation from English S.I. Kozlova and E.L. Kozlova. Moscow: ART-RODNIK: Printed in Slovakia. 95 p. [in Russian].
6. Krippa, M.A. (2004). Antonio Gaudi (1852–1926). O vliianii prirody na arkhitekturu [Antonio Gaudi (1852–1926). On the impact of nature on architecture]. Translation from German R.G. Sekachev and N.D. Kortunova. Moscow: TASCHEM/ART-RODNIK: Printed in Germany. 96 p. [in Russian].
7. Tvorcheskie printcipy i osobennosti khudozhestvennogo metoda Antonio Gaudi [Creative principles and features of the artistic method Antonio Gaudi]. www.e-reading.club. Retrieved from: http://www.e-reading.club/chapter.php/73825/5/Hvorostuhina_-_Shedevry_Gaudi.html [in Russian].
8. Siurrealizm v dizaine odezhdy i aksessuarov [Surrealism in the design of clothing and accessories]. www.livemaster.ru. Retrieved from: <http://www.livemaster.ru/topic/76333-surrealizm-v-dizajne-odezhdy-i-aksessuarov> [in Russian].

Міжнародна науково-практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ»

Дата проведення: 20 квітня 2018 р.

Місце проведення: Київський національний університет технологій та дизайну
 (м. Київ, вул. Немировича-Данченка, 2, корпус 1, поверх 4, Зал Вченої ради)

+38 (096) 142 11 35; +38 (044) 256 21 84 Пашкевич Калина Лівіанівна

+38 (097) 338 33 18 Кротова Тетяна Федорівна

e-mail: design_conf@knu.edu.ua

<https://www.facebook.com/fdknutd/events>

Детальна інформація на сайті: <http://designconference.knutd.edu.ua>